

არქიმანდრიტი მიქაელ ეჯიბიშვილი
სოციალურ მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი, საბერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესია

ოჯახი, როგორც პიროვნების სოციალიზაციის საწყისი

ოჯახის რაობა და მისი სახეები. ქორწინება აკავშირებს ერთმანეთთან ქალსა და მამაკაცს და იქმნება ერთი წყვილი. თუმცა ეს წყვილი არ წარმოადგენს ჯერ ოჯახს. ოჯახი ყალიბდება, როდესაც მასში თუნდაც ერთი შვილი ჩნდება. ეს უმნიშვნელოვანესი და ურთულესი ჯგუფი სოციალურ ერთეულს წარმოადგენს. ისევე როგორც ნებისმიერი სოციალური ჯგუფი, ოჯახიც არ გახლავთ მის წევრთა მხოლოდ უბრალო სიმრავლე. იგი კავშირია, რომელიც სცდება რაოდენობრიობის ყოველგვარ გაგებას. გავრცელებული აზრი იმის შესახებ, რომ ოჯახის შენარჩუნება ძირითადად ფინანსურ საშუალებებს ემყარება, მცდარია. ვინაიდან ამ საშუალების გარეშეც ხშირია ოჯახის შენარჩუნება. ანუ ოჯახი, მიუხედავად სერიოზული კრიზისული მდგომარეობებისა, რომლებიც დღევანდელ სამყაროში გვხვდება, უფრო მყარი და ავთენტურია, ვიდრე წყვილთა უბრალო თანაცხოვრება. მეოცე საუკუნის უმნიშვნელოვანესი ძვრების ფონზეც კი ოჯახის ინსტიტუტმა არ შეწყვიტა არსებობა და კვლავ განაგრძობს მყოფობას, როგორც საზოგადოების ერთ-ერთი ფუნდამენტური ერთეული.

ტრადიციულ საზოგადოებაში ყოველთვის დომინანტური გახლდათ პატრიარქატული ოჯახი. მაშინ როცა, თანამედროვე ბიომექანიკური და ტექნოლოგიური მიღწევების მქონე სამყაროში, დომინანტის როლში გვევლინება ე. წ. „ბირთვული“ ანუ „მცირე“ ოჯახი [2, 376]. პატრიარქატული ოჯახები ძირითადად მოიცავენ მრავალ წევრს, ანუ საშუალოდ სამი თაობის ადამიანებს. მაშინ როცა მეორე ტიპის ოჯახში თაობათა რაოდენობა მხოლოდ ორი თაობით, მშობლებითა და მათი დაუქორწინებელი შვილებით, შემოიფარგლება. პატრიარქატულობა ოჯახის ამ ტიპის არსებობის ხანგრძლივობას განაპირობებს. ახალი

წევრები ჰარმონიულად ცვლიან ძველ, გარდაცვლილ წევრებს. განსხვავებით მეორე, ანუ „მცირე ოჯახის“ ტიპისაგან, სადაც ყოველი თაობის გარდაცვალების შემდეგ, ოჯახიც კვდება და იქმნება ახალი. ეს პროცესი ურთულეს პრობლემებს ქმნის, რომლებიც ძალზედ მძაფრად გამოიტახება თანამედროვე სამყაროში, რადგან ოჯახების უმრავლესობა სამწუხაროდ ამ ტიპისაა.

ოჯახი გადამწყვეტ ზემოქმედებას ახორციელებს იმ ადამიანებზე, რომლებიც ამ ოჯახის წევრები არიან. აქ აყალიბებენ ადამიანები საკუთარ პიროვნებასა და კოლექტიურ ცნობიერებას. რა თქმა უნდა, თანამედროვე საზოგადოებაში ოჯახი ვერ ახერხებს საზოგადოებრივი ცხოვრების ჩამოსაყალიბებლად ტრადიციული მნიშვნელობის შენარჩუნებას. მისი მოქმედება და ფუნქციები შეზღუდულია. ყოველივეს მიუხედავად, ოჯახი მაინც არ წყვეტს იყოს ბავშვთა და ზრდასულთა პირადი ცხოვრების სოციალიზაციის მთავარი და უმნიშვნელოვანესი ერთეული, ადამიანის პიროვნებისა და მისი ქცევის ჩამოყალიბების ძირითადი ფაქტორი. ისევე როგორც გარემო, რომელშიც იბადება და იზრდება ადამიანი, სამყაროსთან ურთიერთობისა და მისი შეცნობის საწყისს წარმოადგენს, ასევე ოჯახიც ადამიანისათვის არის მოყვასთან ურთიერთობის საწყისი და საფუძველი.

როგორც ცნობილია, იესო ქრისტე მოწაფეებს სთხოვდა, რომ: „რომელი მოვალს ჩემდა და არა მოიძულოს მამა თვისი და დედა თვისი და ცოლი და შვილნი და ძმანი და დანი და მერმე კუალად სულიცა თვისი, ვერ ხელ-ენიფების მოწაფე ყოფად ჩემდა“ [1, 188]. როგორ არის შესაძლებელი ადამიანმა შეიძულოს თავისი ოჯახის წევრები და ისინი, რომელთა სიყვარულისთვისაც არის მოწოდებული? უფრო მეტიც, განა შესაძლებელია თქვას ვინმემ რომ ქრისტიანია, როდესაც ვინმე სძულს ან უბრალოდ არ აინტერესებს საკუთარი ოჯახის წევრებზე კი: მშობლები, ცოლი, შვილები ან და-ძმა? პირიქით, ქრისტიანობა არა მხოლოდ მოყვასთა, არამედ მტერთა სიყვარულს გვიქადაგებს და გვასწავლის. როგორც მაცხოვარი ბრძანებს: არ არსებობს იმაზე მეტი ღვაწლი, ადამიანის მიერ გაღებული, ვიდრე მოყვასისათვის თავის დადება. მაშინ რას უნდა ნიშნავდეს ზემოთქმული სიტყვები? განა შესაძლებელია მაცხოვრის სიტყვები მისსავე სწავლებას ეწინააღმდეგებოდეს? ოჯახის წევრთა უარყოფა, მათი მისამართით საყვედურის გამოთქმა ან თუნდაც მათი მიტოვება მხოლოდ და მხოლოდ ერთადერთ შემთხვევაშია გამართლებული – როდესაც ზემოჩამოთ-

ვლილ ადამიანთა მხრიდან არსებობს წინააღმდეგობა ღვთის შემეცნებისა და ხელის შეშლა ადამიანის მიერ ღმერთის შეყვარებისა. ეს უვნებო სიძულვილი, რომლისკენაც მოუწოდებს მაცხოვარი ყოველ ქრისტიანს, არსობრივად გახლავთ „ღმერთის წარმოცარიელებული სიყვარულის აღესება“ [3, 330-331].

ოჯახი და ეკლესია. ოჯახი არ განიხილება, უფრო სწორად რომ ვთქვათ, არ უნდა განიხილებოდეს ეკლესიის გარეშე. ტრადიციულ ქვეყნებში და მათ შორის საქართველოშიც, ოჯახის შექმნა ქორწინების საიდუმლოს აღსრულებით მტკიცდება. ეკლესიასთან ურთიერთობა ერთგვარი ვალდებულებაცაა. წარსული ათწლეულების განმავლობაში, რომელიც „ავადსახსენებელ კომუნისტურ რეჟიმად“ იწოდება და რომლის დროსაც ათეიზმი მძვინვარებდა, ოჯახის შექმნის მსურველი წყვილები მაინც ახერხებდნენ და მათ კავშირს ქორწინების საიდუმლოში მონაწილეობით ამტკიცებდნენ. შესაძლოა და ეს ასეც არის, რომ წყვილთა უმრავლესობა გაუცნობიერებლად აღასრულებდა და დღესაც აღასრულებს ამას და რიტუალში მონაწილეობას უფრო ეძლევა მნიშვნელობა, ვიდრე თვით ჯვრისწერის შინაარსს. მაგრამ ქრისტიანული ქორწინება ერთგვარი ბეჭედი გახლდათ ახალი ოჯახის შექმნისას. აღნიშნულ ტრადიციას, მოგეხსენებათ უძველესი ფესვები აქვს და ჯერ კიდევ ბიზანტიის იპერიის პერიოდიდან მომდინარეობს. სწორედ ბიზანტიის იმპერატორმა ლეონ VI ბრძენმა (886-912 წწ.) მხოლოდ ქრისტიანულ ეკლესიაში აღსრულებული ქორწინება აღიარა თავისი ნეარით (ბრძანებით) კანონიკურ, ოფიციალურ ქორწინებად, რაც საფუძვლად დაედო სავალდებულო ქრისტიანული ჯვრისწერას. მაშინაც კი, როდესაც ეკლესიის პარალელურად სამოქალაქო ქორწინებანი დამკვიდრდა, ჯვრისწერის რიტუალმა არ დაკარგა თავისი მნიშვნელობა და დღემდე ორივე სახის ქორწინება, როგორც სამოქალაქო ისე საეკლესიო, ერთმანეთის პარალელურად თანაარსებობს.

გარდა საეკლესიო ქორწინებისა, ოჯახის და ეკლესიის ურთიერთობა მომავალი თაობების ზნეობრივად და სულიერად აღზრდის წინაპირობაა. ქორწინების საიდუმლო „მცირე ეკლესიის“ ანუ ოჯახის შექმნის დასაწყისია, რასაც შედეგად ამ ოჯახის წევრთა ჰარმონიული თანაცხოვრება და გამრავლება მოსდევს. თუმცა ოჯახის შექმნის მთავარი დანიშნულება თავდაპირველად არა შვილიერება, არამედ ორი მოსიყვარულე ადამიანის, ქალისა და მამაკაცის თანაცხოვრება უნდა იყოს, რასაც ღვთის მადლითა და კურთხევით მათი სიყვარულის

ნაყოფი ანუ შეილიერება აგრძელებს. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ წყვილის კავშირი ოჯახად თუნდაც ერთი ბავშვის შეძენის შემდეგ იწოდება, რომელსაც ახალი წევრის შემატების შემდეგ უკვე ახალი მიზნები, ამოცანები და მოვალეობები უჩნდება და სოციალურ გარემოში ახალი სიტყვის თქმა უნევს.

ბავშვის აღზრდა. ადამიანები იბადებიან და იზრდებიან ძირითადად ოჯახებში. ამ გარემოში გამოიხატება თავდაპირველად ადამიანის კომუნიკაბელურობა, ყალიბდება მისი პიროვნება და ხორციელდება მისი ძირითადი სოციალიზაცია, რომელიც მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს მთელ მის ცხოვრებას. როგორც მამა და დედა, ასევე ბავშვიც, არ გახლავთ ოჯახში უპიროვნო ერთეული, არამედ იგი განსაზღვრული, ერთადერთი და განუმეორებელი არსებაა. აქვს სახელი და არის შეუცვლელი მის უნიკალურობაში. მშობლებთან და ოჯახის სხვა წევრებთან ურთიერთობაში ბავშვი ქმნის თავის პირველ დამოკიდებულების ერთგვარ ნახაზს სამყაროსთან და ზოგადად საზოგადოებასთან, ქმნის თავის რელიგიურობას ან ნებისმიერ მის კოსმოთეორიას, ავითარებს საკუთარ პატივისცემას თუ სიძულვილს მოყვასის მიმართ, აყალიბებს სოლიდარობასა თუ ინდივიდუალიზმს. ოჯახი, რომელიც ქრისტიანულად ცხოვრობს, წარმოადგენს სიყვარულის ერთგვარ „სასწავლებელს“. მეუღლე თავისი მეორე ნახევრის პიროვნებაში ხედავს საკუთარ ჭეშმარიტ სახეს და შესაბამისად ქრისტეს, ისევე როგორც მშობლები თავის შვილებში და შვილები მშობლებში და დაძმები ერთმანეთში.

სოციალიზაციის პირველ ფაზაში, რომელიც ადამიანის ცხოვრების პირველ სამ წელს გრძელდება, უმნიშვნელოვანესია დედის პიროვნება. ამიტომაც მისი არყოფნა უარყოფითად მოქმედებს ბავშვის სოციალიზაციაზე. თუნდაც მცირე დროის განმავლობაში დედის გასვლა სახლიდან სამსახურეობრივი მოვალეობების შესასრულებლად ბავშვის ამ ასაკში, დიდ ყურადღებასა და სიფრთხილეს საჭიროებს. სოციალიზაციის მეორე ეტაპზე, რომლის დროსაც ბავშვები უფრო დიდ სოციალურ გარემოსთან შედიან ურთიერთობაში, უმნიშვნელოვანესია მამის როლი, მამის პიროვნება, ვინაიდან იგი აწვითარებს და წინ უძღვის ბავშვის სოციალიზაციას უფრო დიდ მასშტაბებზე. ეს, რა თქმა უნდა, არ გულისხმობს რომ მამის პიროვნების არსებობა არაა აუცილებელი ბავშვის დაბადებისთანავე მისი გონებრივი და სულიერი განვითარებისათვის. პირიქით, მამის არყოფნას შესაძლოა უარყოფი-

თი გავლენა ჰქონდეს ბავშვის სოციალურ და სულიერ ცხოვრებაზე. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მამის როლისა და ფუნქციის შესუსტებამ თანამედროვე სამყაროში გამოიწვია მრავალი ანტისოციალური გამოვლინება [2, 397]. აქვე უნდა ვთქვათ ისიც, რომ ბავშვის ხასიათის ჩამოყალიბება არ ხდება იმდენად მხოლოდ საუბრით ან შეგონებით, რამდენადაც მშობლების მაგალითებითა და იმ საზოგადოების წევრთა ქცევით, რომელშიც ბავშვი იზრდება. ბავშვები, როგორც მგრძნობიარენი და უფროსთა მიმბაძველნი, მათი ქცევების გავლენის ქვეშ ადვილად ექცევიან. აღნიშნული კავშირი მშობლებთან, რომელიც უფრო მძაფრია ბავშვობის ასაკში, უმნიშვნელოვანესია მოგვიანებითაც. ბავშვთა და მოზარდთა ასაკში ჩატარებული კვლევების საფუძველზე მტკიცდება, რომ მათი უმრავლესობა მშობლების საყვედურებს უფრო მტკივნეულად აღიქვამენ და განიცდიან, ვიდრე სკოლის პედაგოგებისა ან მეგობრებისას [4, 123]. მაშინაც კი, როდესაც თვითონ ქმნიან საკუთარ ოჯახებს ადამიანები, მაინც ცდილობენ რომ მშობლებს ჰგავდნენ. მშობლების ჰარმონიული კავშირი უმთავრესი გახლავთ ბავშვთა ზნეობრივი და სულიერი აღზრდისათვის. საპირისპიროდ, დისჰარმონია მშობლებს შორის უარყოფითად მოქმედებს პატარაზე და გარკვეული სახის კომპლექსებსაც უყალიბებს მას მთელი ცხოვრების მანძილზე.

მაგრამ მშობლები, როგორც ადამიანები უშვებენ შეცდომებს. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შეცდომა, რომელიც მშობლებსა და მათ შვილებს შორის მრავალ გაუგებრობას იწვევს, გახლავთ გადაჭარბებული მზრუნველობა. რა თქმა უნდა, მზრუნველობა მშობელთა უპირველესი მოვალეობაა. იგი კარგიცაა და აუცილებელიც ბავშვთა ფსიქო-სომატური განვითარებისა და მომნიჭებისათვის, მაგრამ გადაჭარბება ხშირად იწვევს სიკეთის ბოროტებად გადაქცევას. მზრუნველობა, როგორც გადაჭარბებული დაცვა, ავიწროებს ბავშვს და ხელს უშლის მის ფიზიოლოგიურ მომნიჭებას.

ბავშვები მშობლებს აღიქვამენ, როგორც ძალაუფლებას. აღნიშნული აუცილებელი და საჭიროა პატარის აღზრდისა და მისი სულიერი მომნიჭებისათვის. თავდაპირველად ბავშვისათვის განმსაზღვრელია დედის პიროვნება. მოგვიანებით ძალაუფლების ფენომენი ბავშვის გონებასა და ცნობიერებაში უფრო მეტად მამისაქენ იხრება [7, 98-99]. მაგრამ ჭეშმარიტი ძალაუფლება არ გახლავთ ძალის დემონსტრირება, არამედ პიროვნების თავისუფლებისაკენ სწრაფვა, ისევე

როგორც ჭეშმარიტება ცდილობს დაარწმუნოს ადამიანი და მიჰყავს იგი თავისუფლებისკენ. აღნიშნული ძალაუფლება არ ეფუძნება შევიწროებასა და იძულებას, არამედ სიყვარულსა და მსახურებას. დღევანდელ დღეს ბავშვები არ არიან მოწოდებულნი რომ ცხოვრების ძველ გზებს მისდიონ, რომლებიც წინა თაობებმა შექმნეს, არამედ მათ თვითონ სურთ ჩამოაყალიბონ საკუთარი გზები იმ უამრავ შესაძლებლობათაგან, რომელთაც მათ თანამედროვე ცხოვრება სთავაზობს. ეს, რა თქმა უნდა, ძალზედ ძნელია არა მხოლოდ პატარებისთვის, არამედ უფროსებისთვისაც. მაგრამ თუკი ბავშვის დახმარება გვსურს, აუცილებელია მშობელთა მხრიდან სიყვარულისა და გაგების გამოვლენა [5, 34-35].

ბავშვები არ არიან მშობელთა საკუთრება, არამედ განუმეორებელი პიროვნებები, რომელთაც განსაკუთრებული ზრუნვის საჭიროება გააჩნიათ. ეს ზრუნვა არ უნდა იყოს არც ძალადობრივი და არც ეგოისტური მიზნების დაკმაყოფილებას უნდა ემსახურობოდეს. ხშირად ხდება, რომ მშობლებს აქვთ ისეთი სურვილები, რომელთა აღსრულებაც სურთ შვილებში. ვინაიდან გარკვეული მიზეზების გამო საკუთარ ცხოვრებაში ისინი თავად ვერ აღასრულებს, რაც ხშირად ბავშვისათვის ტანჯვის მიზეზი ხდება.

მეორე მხრივ, მშობლებისადმი და ზოგადად უფროსებისადმი პატივისცემის გამომუშავებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, რადგანაც იმ მდგომარეობებს, რომლებიც უფროსსა და უმცროსს შორის ურთიერთობის ზღვარს შლიან, თავხედობამდე და უტიფრობამდე მიყვავართ. ეს კი სოციალური ურთიერთობის დარღვევას იწვევს. ძველ ბერძნულ ლიტერატურაში თავხედობა და უტიფრობა ხასიათდება როგორც ადამიანის უმძიმესი დაავადება [8, 471-472]. ქრისტიანული შეხედულებითაც, ეს მდგომარეობანი დემონურ საქციელებს წარმოადგენენ და ინდიფერენტულობასა და სინანულის არქონას შობენ [6, 54].

ბავშვის აღზრდა ძირითადად დამოკიდებულია მშობლებზე. ძველად პატრიარქატულ ოჯახებში ბავშვების აღზრდაში მრავალი ადამიანი მონაწილეობდა, რაც თანამედროვე ოჯახებისათვის ალარაა დამახასიათებელი და ძირითად მხოლოდ მშობლებით შემოიფარგლება. თუმცა დღევანდელ პრობლემას ასევე წარმოადგენს ე. წ. „სახლის მასწავლებლები“. ინტერნეტი, ტელევიზია, რადიო და ა. შ. მათ შორის უმთავრესი ინტერნეტია, რომელსაც უდიდესი ზეგავლენის მოხდენა

შეუძლია ბავშვზე და რაც მთავარია მისი კონტროლიც თითქმის შეუძლებელია. ინტერნეტი ადამიანის სოციალიზაციის ძირითადი შემაფერხებელი ფაქტორი გახდა დღეს. განსაკუთრებით ბავშვობის ასაკში უამრავი ქსელური თამაში, სოციალურ ქსელებით გართობა უფრო მეტად ჩაკეტილობასა და ეგოიზმს ანვითარებს, ვიდრე საზოგადოების სრულფასოვან ნევრს. თუ კარგად დავაკვირდებით, ვნახავთ რომ ადამიანები ტექნოლოგიის უდიდესი მიღწევების საფუძველზე, რომლის დახმარებითაც სამყაროს ნებისმიერ ნერტილში შეიძლება დაკავშირება ვინმესთან, უფრო ცივები და ინდიფერენტულები არიან, ვიდრე ისინი, რომლებიც მსგავს ტექნიკას საერთოდ არ იყენებენ და პირად, ინდივიდუალურ ურთიერთობებს ამჯობინებენ.

როგორც ძველი პატრიარქატული, ისე თანამედროვე ე. ნ. „ბირთვული“ ანუ „მცირე“ ოჯახი, ისევ რჩება ბავშვთა თანმიმდევრული განვითარების შესაბამისი ადგილი. მცდელობა იმისა, რომ ბავშვთა აღზრდის უსერიოზულესი და ურთულესი საქმე სხვადასხვა ორგანოებსა და ორგანიზაციებს განეხორციელებინათ, უშედეგო აღმოჩნდა. თუმცა ოჯახის დანიშნულება ბავშვის აღზრდის საქმეში მისი მდგომარეობიდან გამომდინარე იმდენად გადამწყვეტია პიროვნებად ჩამოყალიბებასა და სოციალურ გარემოში მისი ინტეგრაციისთვის, რომ დანგრეული ოჯახის შვილებში ძალზედ ხშირად ვხვდებით უმწვავეს პრობლემებს და სიძნელეებს მათი სოციალიზაციის კუთხით.

მიუხედავად იმისა რომ, ვსაუბრობთ მშობელთა მიერ შვილების სწორი აღზრდის შესახებ, არ უნდა დაგვავიწყდეს ასევე მშობელთა მიერ საკუთარი თავის აღზრდის შესახებაც. როგორც ვიცით, იესო ქრისტე მოუხმობს მორწმუნეებს რომ იყვნენ როგორც ბავშვები, ვინაიდან მხოლოდ ასე შეუძლიათ მათ ცათა სასუფეველის დამკვიდრება [1, 49]. მოციქული პავლეც ითხოვს მორწმუნეთაგან, რომ იყვნენ ყრმანი ბოროტების მიმართ და ნუ იქნებიან ყრმანი გონებით, არამედ სრულნი [1, 474]. მშობლებს აქვთ უნიკალური საშუალება, რათა იცხოვრონ ბავშვებთან ერთად და შეიცნონ საკუთარი ბავშვობა. ანუ როგორც პავლე მოციქული ბრძანებს, შეიცნონ ყრმობა და იმავდროულად საკუთარი სისრულეც დაინახონ. მაგრამ სამწუხაროდ, დღევანდელ ეპოქაში მშობლები ვერ ახერხებენ იცხოვრონ ისე როგორც ბავშვებმა და უფრო მეტიც, ფუჭად კარგავენ ბავშვების დროსაც რაღაც უსარგებლო მიზნებისთვის, რითაც უმნიშვნლო ბავშვობას აზიანებენ.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ოჯახი ღვთის მიერ ბო-

ძებული ის სავანეა, ის ნავსაყუდელია, სადაც ადამიანის პიროვნებად ჩამოყალიბების ყველა პირობა არსებობს, თუკი ადამიანი მათ სწორი და საჭირო მიმართულებით გამოიყენებს. ცხოვრებისეულმა გამოცდილებამ გვაჩვენა, რომ ოჯახი, სადაც ურთიერთპატივისცემა, სიყვარული, სითბო და ურთიერთგაგება სუფევს, ყოველთვის მყარია და მიზანდასახული. ცხოვრებისეული ქარტეხილების წინაშე იგი იმდენად მყარი და შეურყეველია, რომ ნებისმიერ სიძნელეს უძლებს, რადგანაც საფუძვლად სიყვარული უდევს. თვით მეტ-ნაკლებად სრულყოფილი, ცდილობს საზოგადოებას აღზრდილი, ჩამოყალიბებული და სრულყოფილი წევრები მისცეს, რომლებიც ამ ჯაჭვს შემდგომში გააგრძელებენ და კიდევ უფრო განამტკიცებენ.

დამონშებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. ბიბლია, საქართველოს საპატრიარქოს გამოცემა, თბილისი, 2000.
2. გ. მანძარიდისი, „ქრისტიანული ეთიკა“, თესალონიკი, 2006. (ბერძნულ ენაზე)
3. არქიმანდრიტი სოფრონიოსი (სახაროვი), „დავინახოთ ღმერთი ისე, როგორც ის არსებობს“, ათენი, 2000 (ბერძნულ ენაზე).
4. დედა მაგდალინა, „ფიქრები ბავშვებზე მართლმადიდებელ ეკლესიაში დღეს“, ესექსი, ინგლისი, 1993 (ბერძნულ ენაზე).
5. პ. ქსოხელისი, „პედაგოგიური მეცნიერების ძირითადი პრობლემები“, თესალონიკი, 1981 (ბერძნულ ენაზე).
6. წმინდა პაისი ათონელი, სიტყვა I, თესალონიკი, 1998 (ბერძნულ ენაზე).
7. A. Michel, Sociologie de la famille et du mariage, Paris, 1972.
8. ევრიპიდე, „მედეა“, ათენი, 1998 (ბერძნულ ენაზე).

Family as the Beginning of Personality Socialization

Summary

In a family that is the initial phase of personality socialization, people learn the rules and norms that are necessary for a person to become a worthy member of society in the future. In parallel with the destruction of the traditional family institution, which is the worst problem in the world, we need to have a wide range of discussions about traditional values, so that future generations receive not only theoretical knowledge about the initial stage of personality socialization in the family, but use this knowledge in everyday life. The interrelationship between the family and religion, which helps a person in socialization, is one of the most important components of this institution.